

Szeriális szerkesztésmód. Diana hercegnő halálának megjelenítése a magyar női magazinokban

„ISTEN VELED – TRAGÉDIA NÉGY FELVONÁSBAN, HÁROM UTÓJÁTÉKKAL.
DANA ÉS DODI. EGYÜTT A HALÁLBA.

A száraz hír: Lady Diana Spencer, Károly angol trónörökös elvált felesége Párizsban autóbaleset következtében, augusztus 31-én elhunyt. 36 évet élt...

1. felvonás: A londoni Sunban és a Mirrorban jó néhány hete jelentek meg az első fotók Dianáról és Dodiról.

2. felvonás: Augusztus utolsó hetében Diana és Dodi Nizza környékén al-Fayedék yachtján pihent.

3. felvonás: A pár Párizsba menekült. Utolsó estéjük az al-Fayedék tulajdonában lévő luxusszállóban, a Ritzben töltötték... szemtanúk szerint szabályos autós üldözés kezdődött Párizs belvárosában.

4. felvonás: Helyszín a párizsi Pitié kórház. Ide szállították az eszméletlen hercegnőt. Már a műtőasztalon feküdt, amikor leállt a szíve.

Utójáték I. – Balmoral. Nem telt el újabb két óra, és Károly herceg közölte a szomorú hírt fiaival, a 15 éves Vilmossal és a 13 esztendőös Henrikkel.

Utójáték II. – Párizs. A franciák a legsúlyosabb bűncselekmények felderítésére szakosodott elitcsoportjukat bízták meg a nyomozással.

Utójáték III. – Az intimitásokra éhes olvasók és lesifotósok, a bulvársajtó keresi a következő áldozatokat.”¹

A különböző televíziós sorozatok folyamatosan óriási sikert aratnak Magyarországon. Romantikus vagy realista szappanoperák, filmsorozatok, életmesék, elnyújtott játékfilmek csalogatnak egy olyan világba, amely (váratlan fordulatokkal és konfliktusokkal megtűzdelve) érzelmeket vált ki belőlünk, és igyek-

---

¹ Isten veled Tragédia négy felvonásban, három utójátékkal. Diana és Dodi. Együtt a halálba. *Kiskegyed*, 1997. 6. évfolyam 37. szám

szik magához láncolni a nézőt. A szériák beilleszkednek mindennapi életünk ritmusába, állandó jelenlétükkel „epizódról epizódra” hívogatnak, csábítanak.

A sorozat kifejezést rendszerint olyan evidenciaként használjuk, amelyet különösen a szappanoperákkal (így a televíziós sorozatokkal) hozunk összefüggésbe, sokszor megfélemlítve arról a tényről, hogy a sorozatok nem kötődnek csupán egy médiumhoz. Nemcsak televízióban és rádióban, de többek között – és mindenekelőtt, hiszen itt alakult ki a 19. század folyamán, amikor „*az árcsökkenés és a piac növelése miatt nagyobb lélegzetű narratív munkákat epizodikus formában kezdtek el közölni*” (Krigler G. 2004) – a nyomtatott sajtóban közölt sorozatszerű elbeszélésekre is ki kell térnünk.²

A különböző médiumokban megjelenő sorozatok azonos narratív vonatkozásait így nehéz felfedezni, viszont közös bennük, hogy kiemelkedően magas tud lenni a nézettségi vagy olvasottsági rátájuk, ezért a gyártók számára igazi kiugrást jelentenek a médiapiacon. Az „adok-kapok” elvet figyelembe véve pedig a befogadók alapelvárásai – Krigler Gábor (2004) felosztása szerint: jól szeretne szórakozni, vágyait akarja beteljesíteni, választ akar, hogy miként cselekedjen egy hétköznapi konfliktushelyzetben – beteljesednek a sorozatok által.

Mindezekon túl mégis mi húzódhat meg a sorozatok sikere mögött? Mi a sorozatelv nevű, manipulációra is alkalmas médiajelenség, ami ekkora menynységű eladott példányszámot képes produkálni? Hogyan mutatható ki a sorozatszerű elbeszélés a nyomtatott sajtóban? A fotó, mint információközvetítő médium, miként erősíti meg – az írott szöveget kiegészítve vagy dramatizálva, illetve annak akár ellent is mondva – azt a tényt, hogy Diana hercegnő halálát sorozat formájában közölte a sajtó? Hogyan építenek tehát az újságírók a sorozatos tényközlésre, és milyen volt a 20. század második fele egyik „legnépszerűbb” paparazzo jelenségének, Diana hercegnő halálának megjelenítése a *Kiskegyed*, a *Meglepetés* és a *Nők Lapja* című magazinokban?

A nézettség-növelő média-technika – a sorozatelv

A médiában naponta találkozhatunk a sorozatelv jelenségével, hiszen a gyártók kihasználják azt a már-már evidenciának számító tényt, hogy ha egy eseményt

---

² „Mikor egy médium közönséget kíván toborozni, narratív sorozatokat kezd megjelentetni.” (Roger Hagerdon 1995. 29)

sorozatosan tárnak a befogadók elé, az biztosan sikerre van ítélve. Krigler Gábor szerint annak ellenére, hogy a szériák óriási profitot termelnek, nemcsak a sorozatoknak van szükségük a fogyasztókra, hanem a fogyasztóknak is a sorozatokra – ugyanis a sorozatok történeteket mesélnek el, a történetek iránt pedig állandó igény mutatkozik.

A szerző szerint manapság a filozófia, a tudományok, a vallás és a művészet helyett fordulunk a történetmesélés művészetéhez, ebben keresünk tapasztalatot, hitet, kapaszkodót, azaz olyan elemeket, amelyek kielégítik elvárásainkat. A sorozatok ugyanis érzelmeket váltanak ki belőlünk, megdöbbenést keltenek, s kíváltképp kíváncsiságot ébresztenek. Ez a kíváncsiság alapfeltétele, hogy újra és újra aktív befogadói legyünk a következő epizódoknak.

A sorozatelv lényege, hogy a médiaszöveg elveszíti önállóságát, s termelésébe olyan piacosítható sztereotípiák és intertextuális forgatókönyvek szólnak bele, melyek hívószavakként tudnak működni. Ezért kijelenthető, hogy a sorozatelv direkt szerkesztési mód, hiszen a profit növelése miatt bizonyos híreket a sorozatok mintájára alkotnak meg és tárnak az érdeklődők elé.

Hogyan is épül fel egy sorozatelv alapján megkonstruált média-elbeszélés? A sorozatelv az eseményeket egymáshoz kapcsolva mutatja be, így létrehoz egy sokszor szerteágazó narratívát, ennek köszönhetően a téma folyamatosan napirenden tartható, hiszen a fő történetszálak mellett mellékszálak jelennek meg. A mellékszálak nem feltétlenül az ügy folytatását jelentik, sokszor olyan hírek, amelyek csak hozzátétőlegesen érintik a vezető cselekményt. Ezek legtöbbször csak egy-egy lapszámot élnek meg, de előfordul, hogy önmagukban is eseménnyé válhatnak (lásd: *Kiskegyed* 1997. december 16. 51. szám 6. évfolyam „Közös sors. Sissi és Diana”). Szempont lehet az, hogy sokakat érint, aktuális, vagy híres emberről szól az adott hír, esetleg rejtély szövi át, vagy a néző párhuzamot tud vonni saját életével (lásd: *Nők Lapja* 1998/18. „Diana dosszié. Egy asszony arcai: a fruska, a feleség, az anya, a szerető, a divatos nő”).

A médiumok napokon keresztül közlik az alaphírt, és minden nap kapcsolnak hozzá valamilyen többletet, így további információk, fejlemények, kérdések sorakoznak fel a vezető hír mellett. A lassan kibontakozó, lapszámról lapszámra bonyolódó cselekmény miatt sorozatfüggőkké válhatunk, így beteljesedhet a kétszeres igény: a fogyasztók alapelvárásai kielégülnek, illetve a szerkesztők is magas eladott példányszámot könyvelhetnek el.

Nem céлом analógiát vonni a televíziós sorozatokkal, azonban többek között a médiumok egymásra utaltsága – és olykor a műfajaik összerosódása –

miatt ez részben elengedhetetlennek bizonyul. Feltételezésem szerint ugyanis (miként a színházi drámaírás alapvető szerkezeti elemei a televíziós drámaírásra is vonatkoznak) a nyomtatott sajtó sorozataiban megtalálhatók az egyes médiumok jellegzetes cselekményvezetési szabályai.

Mindenekelőtt pedig – annak ellenére, hogy a sorozatos szerkesztésmód először a nyomtatott sajtóban jelent meg – a köznyelvben a televíziós sorozatokat hasonlítják a nyomtatott sajtó sorozataihoz, és nem fordítva. Ráadásul a szerkesztők is kihasználják a televíziós sorozatok népszerűségét, ezért a nyomtatott sajtóban sokszor a fikciós vagy éppen reális események szappanoperai cselekményvezetéssel jelennek meg.

A vizsgálat tárgya és szempontjai

1997. augusztus 31-én, vasárnap, a világ hírügynökségei Diana hercegnő halálával foglalkoztak. Diana életében is hatalmas népszerűségnek örvendett, halála után pedig valóságos médiahisztéria lett úrrá a világban. Állandósultak a pletykák autóbalesetének körülményeiről, konspirációs elméletek tucatjai láttak napvilágot.

Feltételezésem szerint egy olyan logikai rendszer húzódik meg a Diana hercegnő halálával foglalkozó cikkek mögött, amelyek egymást meghatározott sorrendben követő motívumokból állnak. Úgy gondolom, hogy ennek a logikai rendszernek a feltérképezésével leírhatóak egy sorozat történései. A sorozatelv meglétének rekonstruálásához ezért összegyűjtöttem a *Nők Lapja*, a *Kiskegyed* és a *Meglepetés* című női magazinok 1997-ben és 1998-ban megjelent számait.³ A három magazin évfolyamaiból kiválasztottam az összes olyan cikket, amely – közvetve vagy közvetlenül – Diana hercegnővel foglalkozott. Ezek közül mélyrehatóan foglalkozom azokkal, amelyek 1997. augusztus 31., a hercegnő halála után jelentek meg. A *Nők Lapjában* így 28 cikket elemzek, a *Meglepetésben* 16 cikket, a *Kiskegyedben* pedig 21-et.

Összesen tehát 65 cikket vizsgállok meg, amelyek logikai rendszerét makro- és mikro-elemzésekkel tárom fel. Az utóbbi elemzési módszert a kezdő (a baleset hírért követő első lapszám) címlapi cikkeinek vizsgálata, míg az előbbi

³ 1997-ben, a *Nők Lapja* 30,3%-os, a *Kiskegyed* 28,7%-os, a *Meglepetés* 11,6%-os olvasottsággal rendelkezett – ezzel az eredménnyel a tárgyalt időszakban ez volt a három legolvasottabb női magazin. (Venczel 1998. 325)

elemzési módszert a kezdeti cikkeket követő összes többi írás elemzése során alkalmazom. (A baleset híre mindhárom magazinban a címlapon jelent meg.)

A címlapok részletekbe menő analízisének jelentősége abban rejlik, hogy a sorozatszerűség az alapoktól építkezik és hoz létre egy szerteágazó narratívát, amely zárt vagy nyitott epizódok formájában olvasók sokaságát képes rászoktatni a médiaszövegre. A magas olvasottsági szám feltétele, hogy már az első „epizódban” megfigyelhető az izgalom és a váratlan fordulatok jelenléte, ki kell alakulnia a kötődésnek a fogyasztók és a sorozat szereplői között, és nélkülözhetetlenek a kérdések, amelyekre a cselekmény elindításával epizódok hosszú során keresztül kaphatunk választ.

Médiaszövegek elemzése.

Diana hercegnő halálának híre a nyomtatott sajtóban

„Már mindet megírtak róla. Még azt is, hogy elég legyen már...”⁴ – avagy hogyan épül tovább Diana legendája?

Nők Lapja

Diana halálát követően a *Nők Lapja* is címlapon illusztrálja a hercegnő halálának híret. A Dianáról készült egész alakos, művészi fotó egymagában, kivételes vezető hírként jelenik meg, amelyhez csak egy négysoros szövegrész kapcsolódik. A plakátszerű kivitelre hasonlító egyszerű, elegáns és visszafogott címlapon kiemelt cím (a csupa nagybetű miatt) segíti a szöveg látványteremtő funkcióját, érzelmi és hangulatkeltő ereje van, továbbá a kivételesség szintjére emeli a hír fontosságát.

A tárgyalt címlap sajátossága, hogy a téma egyedüli hírként jelenik meg felületén, tipográfiája a hír nyomatékosítását erősíti, szereplőjének testbeszéde búcsúzásra, míg a címlap színvilága a gyászra utal. Mindezek a drámai hatás kiváltásának olyan elemeit jelenítik meg, amelyek meghatározzák az adott lapszám fő tartalmát, és egy valószínűsíthető folytatás lehetőségét is.

Az itt használt vizuális elemek hangsúlyos voltának kiemelése mellett azt is érdemes megjegyezni, hogy a magazinok – s különösen a sorozatos szerkesztésmód – népszerű témája a halál. Főleg ha „magasról zuhan le valaki, azt a legna-

⁴ Diana – Egy titkos történet részletei. 1997/46.

gyobb intenzitással és izgalommal, rettenettel és gyönyörűséggel élük át a fogyasztók". (Hankiss 2000) Ráadásul az események pusztán tényközlése után a gyakori értelemadás, a sztár dicsőítése és a párhuzamok keresése elengedhetetlen kelléke a sajtó temetést ábrázoló vagy bemutató folyamatának, amely így képes epizódok tucatjait gyártani. (Povedák 2009) A belső cikk lapoldala és hossza is eltér a másik két tárgyalt magazinétól: azokhoz viszonyítva a legnagyobb terjedelmű (öt oldalas) összeállításban közli a cikket Dianáról. Az összeállítás két részből áll: az első felét egy kétoldalas fotómontázs, míg a másik felét egy háromoldalas, mellékszálakkal tarkított szöveges elbeszélés alkotja.

A fotómontázsban a mozaikszerűen elrendezett képek mellett négy elkülönült keretben olvashatók a hozzájuk tartozó címek. Ezek magyarázó jellegűek, és ha a drámai hatás jelentőségét figyelembe vesszük, akkor nem is hagyhatók el. A montázs 42 képből áll, amely „A kétéves Diana” című képtől, „A gondterhelt álompár” című fotón keresztül, a születéstől eljut a nemlétig, Diana hercegnő autóbalesetének képéig. Az összeállítás éppen ezért egy tömörített, mini sorozatnak is felfogható, amely önmagában is létrehoz egy elbeszélést.

Noha a képaláírások teljesítik elvárt funkciójukat, az informálást („a luxusautó a karambolban másfél méterrel összebb zsugorodott”), a hangulatteremtést („Szomorkásan”) és állásfoglalást („Látszólag egyetértésben”), a legfontosabb információt mégis a vizuális elemek, a fotók hordozzák, hiszen lineáris cselekményvezetést alkalmazva, Diana életének főbb állomásait mutatják be. Ezért az aláírások új értesülést nem tartalmaznak, hiszen a képek láthatóan egy ívet futnak be Diana életétől egészen haláláig, a dramatizálás szempontjából mégis elengedhetetlenek, mivel jelentős részük negatív érzelmet jelöl. Ebben a blokkban csupán három képaláírás tanúskodik pozitív hangulatú érzelmről: „Már mosolyog a világra”, „Napfény, tenger, boldogság”, illetve: „Az utolsó szép St. Tropez-i napok”. Ezzel szemben legalább tíz képaláírás negatív hangulatú érzelmet jelöl: „Borongósan”, „Szomorkásan”, „Gyanakodva”, „A gyászoló fivér”, „A gondterhelt álompár”, „Látszólag egyetértésben”, „Mindig szökésben”, „A végzetes éjszakán Diana és Dodi a Ritz előtt”, „A luxusautó a karambolban másfél méterrel összebb zsugorodott”, valamint: „Pár másodperccel a baleset után”.

A jelzők használata miatt így kétségtelenné válik, hogy ebben a fotómontázsban a képek célja nem elsősorban a meggyőzés, csupán a hatásgyakorlás. Az összeállítás első fele, a montázs – mintegy lead formájában – már felszólítja a fogyasztót, hogy nézze meg az összeállítás második szerkezeti egységét is, a textet. A vizuális elemekre épülő összeállításban az olvasó ugyanis megkapja

mindazt, amire szüksége van, hogy kialakuljon a kötődés közte és a média-elbeszélés között. Megismeri a lélektanilag meghatározott szereplőket, azok főbb jellemvonásait, a konfliktust, a bonyodalmat, és ami a leglényegesebb, a tragédiával végződő végkifejletet is.

Az „*Egy hercegnő Diana 1961–1997*” című cikk második szerkezeti egységének (szöveges összeállítás) lead-je külön keretben jelenik meg. Az írás többi eleméhez viszonyítva egyedül közöl tényszerű, kommentárnak is beillő információkat a jelenlegi helyzetről és a várható jövőbeni történésekről, ami a hercegnő halála után következhet be. „...*Fekete keretbe kerültek a képek, múlt időbe a mondatok. A 36 éves asszony eltűnt, megszületett a mítosz. Marilyn és Kennedy után most Diana életét szeretné A-tól Z-ig emlékezetébe vésni a világ.*”⁵ A lead mellett a szöveg 8 hasábjában, zárt tömbökben, címes rövidhírként, képekkel kiegészülve, Diana életének néhány mozzanatát emeli ki (betegsége, népszerűsége, közszereplése), ezek között azonban nincs folyamat, nincs összefüggés. Egyedül az összeállítás utolsó fotója (Diana hercegnő temetési képe) utal arra, hogy befejeződhetett az elbeszélés.

Mind a képi, mind a szöveges elbeszélésben egyetlen fő cselekményszálát azonosítottam, amely Diana életét hivatott bemutatni. Ez a folyamat a lineáris cselekményvezetés mentén halad a végkifejlet, a pár tragikus autóbalesete felé. Ehhez a történeti főirányhoz kapcsolódik húsz mellékszál, amelyek már nem mutatnak időbeli egymásutániságot, csak kiegészítik vagy bonyolítják az alaptörténetet. Noha az összeállítás szöveges egysége – zárt tömbök és a hozzájuk kapcsolódó képek – nem utal folytatásra, már maga a kivételes megszerkesztésű címlap és a lead is előrevetíti, hogy a történet nem érhet véget, mivel megszületett a mítosz, és most már „*Diana életét szeretné A-tól Z-ig emlékezetébe vésni a világ.*”

A *Nők Lapja* ezt követő címlap-sztorijaiban már elhalványul ez a történet-szál, csak az 1998-as év második felében kerül újra előtérbe Diana élete. Itt egy új történet-szál kezdődik, amely a hercegnő halálát követő év utolsó lapszámában is jelen van még. Nem a hercegnő életére helyeződik a hangsúly, hanem a halála után kialakult úrré. Diana legendája tovább épül, és a világ még mindig gyászol.

A sorozatot a tudósítások, interjúk és összeállítások gazdagsága jellemzi. A legfontosabb szálak főszereplője Diana és a „tömeg”, újabb szereplők a mellék-

⁵ Volt egyszer egy hercegnő Diana 1961–1997. *Nők Lapja*, 1997/37. 10.

szálakban sem jelennek meg. Jellemző az információk eltűzése, a folyamatos drámai feszültség jelenléte és a be nem fejezett eseményleírások sora, amelyek a folytatást vetítik előre. – „*A tömeg türelmes. A temetés óta napok teltek el, de újabb és újabb látogatók érkeznek a Kensington-palota elé. A virágtenger már derékig ér*”.⁶ Egyes írások a címlapon is jelzik, hogy folytatódik az előző lapszámokban már megismert „Diana-story”: „*Diana - a fekete krónika folytatódik*”.⁷

Az egyetlen főszál mellett, amely nyomon követhető a két évfolyam lapszámaiban, két mellékszálát azonosítottam, amelyek külön lapszámokban jelennek meg, függetlenül az alapeseménytől. Az egyik a legfrissebb nyomozási eredményekről számol be, míg a másik Diana és Dodi első és utolsó közös interjúját közli. Ám az 1998-as év utolsó lapszáma, amelyben Diana témaként megjelenik, újból visszatér a sorozat főszálához: „*Ha szeretnék megérteni, hogyan duzzad tovább Diana legendája, tartsanak velünk, állítsuk össze együtt a mozaikdarabokat*”.⁸

A „Diana-témát” tárgyaló, az imént említett évfolyam utolsó lapszáma a kutatás lezárásának ellenére sejteti, hogy a Diana-sorozat nem ért véget, mert a baleset helyszínén mindig rendületlenül lobog a láng a hercegnőért, és a rajongók továbbra is megemlékeznek róla. „*A sajtó és a közvélemény egy éve találgat. A párizsi Alma sugárúton pedig rendületlenül lobog a láng, ahogy a virágcsokrok is egyre csak gyűlnek az alagút tizenharmadik oszlopánál*”.⁹

A makro-elemzés megvilágította, hogy a *Nők Lapja* által bemutatott média-elbeszélés egy fő történetyszál mentén halad tovább, a karakterek száma nem bővül az első cikkhez képest, és a nyitott sorozatszerkesztési struktúra miatt nem állapítható meg a történet befejezése. Így a kezdő cikk ellenére – amely önmagában még nem sejtetette a folytatást – a Diana halálát követő második lapszámtól kezdve egy epizódok tucatjait megelő sorozat épült föl a magazin hasábjain.

Meglepetés

A *Meglepetés* című magazin terjedelmében, műfajában és vizuális megjelenésében egyaránt a *Nők Lapja* gyakorlatától eltérő módon hozza a címlapon Diana hercegnő halálának hírét. A borítólapon a téma egy összetett címlap elemeként,

⁶ Diana utolsó útja. *Nők Lapja*, 1997/38.

⁷ Diana a fekete krónika folytatódik. *Nők Lapja*, 1997/39.

⁸ Diana – Az első év nélküle. *Nők Lapja*, 1998/35.

⁹ *uo.*

a hercegnőről készült mellképpel és egy kétszavas címmel van illusztrálva. Annak ellenére, hogy a fotó nem önmagában jelenik meg a címlapon, jelentősége mégis megmarad annak kontextusa miatt, ugyanis ez az egyetlen olyan szerkezeti elem, amely megfogható, tényszerű információkat közöl és egy adott személyre összpontosul.

A portréfotó és a hozzá tartozó cím kivételességét erősíti, hogy nem utal a jelenre (Diana hercegnő meghalt), és nincs is összhangban a belső cikkel, elmossa a halál tényét. A belső cikk címében – „Az ezerarcú Lady Diana”¹⁰ – a címlapi címhez hasonlóan az információk eltúlzásáról beszélhetünk, ami éppen ezért nem is áll összhangban a cikk tartalmával (lehet-e ezer arca Dianának).

A képösszeállítás mellett egy keretes lead és két keretes cikk áll, az egyik egy rövid életrajzi ismertető („Élete években”), a másik egy címes hír, amelyben Diana „Néhány boldog nap”-járól írnak. A három magazin három tárgyalt cikke közül ez az egyetlen írás, amely teljesen elmosza azt a ténytet, hogy a hercegnő meghalt, egyedül a képaláírások utalnak erre. Fő történeti szálát nem fedeztem fel ebben a média-elbeszélésben, azonban a képek időbeli egymásutánisága (az ábrázolás, és nem a képaláírások) miatt kikövetkeztethető, hogy Diana életének főbb állomásait hivatott bemutatni. „A fiatal óvónő és a herceg szerelme akkortájt még mesebelinek ígérkezett”; „Az övök volt az évszázad esküvője”; „Budapesti látogatásának színhelyén, a Pető Intézetben”; „Életének szinte minden pillanatában fotósok és paparazzik hada kísérte”.

A *Meglepetés* egyébként előszeretettel közöl sajtófotókat, azokat csak rövid képaláírásokkal egészíti ki, így inkább a képek hoznak létre elbeszélést, nem a szöveg. A média-elbeszélésben azonosított szereplőket négy csoportba osztottam. Viszonyrendszerbe állítható Diana és Károly herceg, Diana és fiai, Diana és a gyerekek, illetve Diana és a paparazzók. Ám a cikk szerint ezek egyikével sem volt konfliktusban a hercegnő. Ebben az elbeszélésben nemcsak a szereplők között nem találtam konfliktust, de a történet sem bonyolódott: semmilyen váratlan fordulat nem bukkant fel.

Mivel az elbeszélés háttérbe szorítja a baleset hírért, és ebben a két összeállításban nincs is szövegtörzs, csak két keretes írás, amelyek jellegzetessége, hogy semmilyen összefüggés nincs közöttük, a képek nélkül így nem is lehetne egyértelmű az a lineáris ív, amelyet a montázs történetészövése befut. A fotókból következtethető ki az elbeszélés cselekményvezetése, amely mentén a történet

¹⁰ Az ezerarcú Lady Diana. *Meglepetés*, 1997/37.

halad. „*A fiatal óvónő és herceg szerelme*”¹¹ című képtől eljut egy képaláírás nélküli fotóig, amelyen a látszólag idősebb Diana, háttérben fotósok tucatjaival, már önálló, független nőként jelenik meg.

Ezt a cikket csak két lapszámmal később követi folytatás, amikor a magazin utolsó oldalán utalás történik a következő lapszámok írásaira: „*Legenda születik – Diana regényes élete. Következő számunkban új sorozatot kezdünk: a négyrészes, képekkel gazdagon illusztrált írás R. Hahn Veronika londoni tudósító tollából a gyerekkortól kezdve a végzetes autóbalesetig kíséri végig a nép hercegnőjét és egy legenda születését.*”¹² Ez a beharangozó hasonlít a mozirajongók által kedvelt trailerhez. Hasonló célja van a *Meglepetés*ben megjelent rövid című hírek is: a történeti szál ismertetésével bevezetni a következő lapszámmal induló négy részes sorozatot, s már a megjelenés előtt kialakítva az olvasókban a kötődést. Ez után a történet főiránya – ahogy ezt a beharangozó ígérte – Diana gyerekkorától a végzetes autóbalesetéig tart, s így egy legenda születéséig halad végig.

Mindegyik cikk végén van egy utalás a következő lapszámra. Ez a filmek vagy sorozatepizódok végén lévő, függőben hagyott cselekmény, az úgynevezett *cliffhanger* motívumával rokon. A szerkesztők nyitva hagyják a történet végkimenetét, ezzel fokozzák a drámai feszültséget, illetve hozzájárulnak az olvasói figyelem fenntartásához.

A sorozat első szerkezeti egysége a hercegnő zaklatott gyermekkorát mutatja be Károly herceggel való találkozásáig, a második pedig a mézesheteket és Diana jótékonykodással töltött éveit. A sorozat első és utolsó két szerkezeti egysége között a képek keltette drámai feszültség miatt kontraszt figyelhető meg, ugyanis a harmadik rész nagyobb arányban közöl negatív érzelmeket fölkeltő képeket.

Fentebb szóvá tettem, hogy a Diana halála után megjelent cikk másodlagossá teszi a halál tényét, itt viszont a haláleseményhez kommentárt is fűz az újságíró, miszerint a fényképészek szerepet játszottak Diana hercegnő halálában. A karakterek köre bővül, a konfliktusok is megjelennek, amelyek fokozzák a sorozat drámai feszültségét.

Itt lehet először megállapítani a sorozat zárt szerkezetét, ugyanis az utolsó felvonásban (a „*Legenda születik*”¹³ című cikkben) az egyértelmű lezárásra utal a „Vége” kifejezés. Igaz, hogy 1998-ban még megjelenik két címlapcikk is, amely

¹¹ Az ezerarcú Lady Diana. *Meglepetés*, 1997/37.

¹² Legenda születik – Diana regényes élete. *Meglepetés*, 1997. szeptember 18-24.

¹³ Legenda születik. *Meglepetés*, 1997. október 16.

kapcsolatban van Dianával, ám ezek egyike sem tartozik a szériához (az egyik a Diana-frizurákat mutatja be, a másik egy emlékezés Dianáról, a hercegnő barátnőjének szemszögéből).

Kiskegyed

A médiumok közötti átfedések, jellemzőik összemosódása miatt előfordulhat, hogy a színházi drámaírás vagy a televíziós szappanoperák szerkezeti felépítése megjelenik a nyomtatott sajtóban is. A *Kiskegyed* Diana hercegnő halálát követő első híre ezt az összemosódást bizonyítja: Diana és Dodi tragédiáját négy felvonásos struktúrában jeleníti meg, lineáris cselekményvezetéssel. És épp a felvonásos struktúra miatt lehet vizuális szempontból is sorozatjellegű a szerkesztésmód.

A címlaphír elrendezése itt is a mellképfotó térdramaturgiája szerint alakul – a szöveg rövid, kétszavas címbe tömörül, ám a *Meglepetéssel* ellentétben a címszöveg és a kép jól kiegészíti egymást. A fekete keretes (kezével elköszönő) Diana képe már önmagában is utal a hercegnő halálára, a hozzá kapcsolódó rövid cím pedig megmagyarázza a vizuális elem jelentését.

A tragédia négy felvonással és három utójátékkal megszerkesztett struktúrája keretes hírekkel, oldalidézettel és fogalmi magyarázattal is kiegészül. Az egyes felvonások megjelölése, az események pontos leírása és a helyszínek meghatározása olyan drámai feszültséget kelt a befogadóban, mely képes fenntartani figyelmét az utolsó flekk utolsó soráig.

„*Balmoral. Nem telt el újabb két óra, és Károly herceg közölte a szomorú hírt fiaival...*”; „*Párizs. A franciák a legsúlyosabb bűncselekmények felderítésére szakosodott elitcsoportjukat bízták meg a nyomozással...*” A drámai szerkezetet erősítik a fotók, melyek további feszültséget keltenek. A média-elbeszélésben a főszál (kiderült, hogy Diana és Dodi között bizalmas viszony van, és a paparazzók ettől a hírtől vérszemet kaptak) mellett négy mellékszál (szerelmei is siratják; nem volt nyugta a paparazzóktól; testőrei hibáztak; hiányzott még a kis hercegek igeje a Dodival való kapcsolatához) azonosítható. Hangsúlyozni kell, hogy a mellékszálak a felvonásstruktúrától elkülönülve, keretes hírek formájában bonyolítják vagy egészítik ki a történetet.

A történet főszálának elemzése során Diana mellett tíz szereplői csoportot azonosítottam: Dodi, paparazzók, sofőr, orvosok, Károly herceg, Diana gyerekei, Diana két nővére, Tony Blair, nyomozók, intimitásra éhes olvasók – ők, Diana fiai kivételével, mindannyian cselekvő szerepben vannak jelen. Csupán

egyetlen konfliktust találtam, amely Diana kapcsolatrendszerében bukkan föl. Ezt a Diana és a sajtó, illetve az intimitásra éhes olvasók közötti ellentétet az utójáték harmadik része a következőképpen foglalja össze: „Az intimitásokra éhes olvasók és a lesifotósok, a bulvársajtó keresi a következő áldozatokat.”¹⁴

A sorozat, azaz az első felvonás így indul: „A londoni Sunban és a Mirrorban jó néhány hete jelentek meg az első fotók Diről és Dodiról. A titokban, teleobjektívvel készült, rossz minőségű felvételekről kiderült, hogy a hercegnő és a playboyként ismert férfi között bizalmas a viszony. A képekért a fotós megközelítően félmillió dollárt vágott zsebre. Ekkora összegtől természetesen vérszemet kaptak a paparazzók.”¹⁵

Ha a mozgóképi sorozatokban a felvonások utáni *hook*, vagy az epizódvégi *cliffhanger* kelti föl az érdeklődést a következő epizód megtekintéséhez, úgy itt a nyomtatott sajtó ezt a felvonások (szövegek) címei megjelölésével teszi. Így a széria nemcsak szövegi, hanem vizuális megjelenésében is a nyitott sorozat eseményvázát írja le. Ráadásul nem csak egy történeten belüli egy „epizódos” sorozatos szerkesztésmódról beszélhetünk, hiszen az utolsó, a harmadik utójáték flekkje úgy fejeződik be, hogy az olvasók, a sajtó és a lesifotósok keresik következő áldozatukat – tehát a sorozat nyitott marad, és a média-elbeszélés folytatódik.

A *Kiskegyed* című magazinban a Diana halálát követő első cikkben Diana és Dodi viszonya kerül a középpontba, és csak néhány mellékszál jelenik meg. Noha a történet szálnak van kezdete és vége – az események Diana és Dodi viszonyának nyilvánosságra hozatalától eljutnak a szerelmesek haláláig –, a cikk utolsó sora mégis arra utal, hogy csak a lapzárta miatt nem kapnak több információt az olvasók, tehát még várható folytatás. „Lapzárta szeptember 1-én 16 óra”.¹⁶ Még három további címlap-sztorit is találtam a témában, de ezek egyike sem egymást követő lapszámban jelent meg.

Az első tulajdonképpen a sorozatindító cikk folytatásának tekinthető – fő témája Diana temetése. Ám ebben az összeállításban sokkal nagyobb hangsúlyt kap a látvány, mint a szöveg. Keretes cikkek formájában, fotókkal kiegészülve mutatja be a hercegnő életét az összeállítás, melynek érdekessége, hogy a történet visszajut oda, ahonnan elindult, csak nagyobb drámai ívet fut be. Diana – elvált szülők gyerekeként – egyedül volt, és az összeállítás utolsó flekkje azt

¹⁴ Di és Dodi – együtt a halálba. *Kiskegyed*, 1997/37.

¹⁵ *uo.*

¹⁶ Tragédia négy felvonásban, három utójátékkal. Diana és Dodi – együtt a halálba. *Kiskegyed*, 1997/37.

hangsúlyozza, hogy most is egyedül van: a szigeten, ahová eltemették. Ez a momentum egyébként meghatározza az összeállítás teljes mondanivalóját. A híres emberek halála után – főleg, ha az nem várt eseményként következik be – a média gyakorta keres párhuzamokat más sztárokkal, akik szintén korán vagy rejtélyesen mentek el.

Povedák István¹⁷ a mítoszteremtéssel hozza összefüggésbe a párhuzamok keresését. Zámbo Imre temetésekor például a sajtó olyan sztárookra hivatkozott, akiknek halála után hasonló gyász hullám söpört végig. A sajtó egyes esetekben nemcsak a híres emberek halála utáni történések között von párhuzamot, hanem életük között is. Ez a jelenség azonosítható a második címlapi cikkben: „99 év – 33 azonosság Közös sors: Sissy és Diana”.¹⁸ Lead: „Hónapok teltek el tragikus halála óta, mégsem csendesül az érdeklődés Diana walesi hercegnő (1961–1997) iránt. Az őt sajnáló, sirató emberek eltűnődnek a kérdésen: élt-e hozzá fogható egyéniség valaha is? A válasz igen. A mi Erzsébet királynénk, Sissy (1837–1898). Számos azonosság kimutatható a két rendkívüli asszony életében. Lássuk őket!”¹⁹

A harminchárom azonosságot megpróbáltam csoportosítani aszerint, hogy azok pozitívak vagy negatívak-e, illetve milyen viszonyrendszerben jelennek meg. A pozitív hangulatú szövegegységek a gyerekek, a szépség és a rajongó tömegek körül bontakoznak ki, míg a negatív azonosságok (ebből van több) a házasság, az anyós szerepe, a kötöttségek és a betegségek témájában vannak jelen. A cikkek hangulata meghatározza azt a drámai feszültséget, Sissy és Diana áldozati szerepét, amely – Povedák Istvánra hivatkozva – a mítoszteremtés része és az epizódok tucatjaiból álló sorozat mozgatórugója.

A Diana hercegnő halálát követő évben csak egy címlapi cikk jelenik meg a témában, a brit idegenforgalmi hivatal magyarországi képviselőjének visszaemlékezése. Ettől az évtől kezdve egyébként jellemző a többi cikkre is a visszaemlékezés, illetve a tényszerű információk háttérbe szorulása.

A makroelemzés után kijelenthető, hogy az első cikkben azonosított történeti szál nem folytatódik, a három írás között nem találtam folytatásos logikát, azok különálló egységek. A konfliktus (paparazzók – Diana) sem tér vissza, a karakterek köre is inkább szűkül, mint bővül.

¹⁷ Povedák István: *Mítoszteremtés a populáris médiában*.

<http://www.passzio.hu/modules.php?name=News&file=article&sid=6775> (2013-02-09)

¹⁸ 99 év – 33 azonosság Sissy és Diana. *Kiskegyed*, 1997/51.

¹⁹ *uo.*

Összegzés

A bevezetőben megfogalmazott feltételezés, miszerint a televíziós sorozatok cselekményvezetési szabályai megjelennek a nyomtatott sajtó cikkeiben is – sokszor szappanoperai szerkesztéssel – a mikro- és makroelemzések során bebizonyosodott. Mindhárom magazin cikkei között fedeztem fel sorozatos szerkesztési eljárást, álljon az nyitott vagy zárt struktúrákból. Mindemellett olyan kellékeket is azonosítottam, amelyek többek között a szappanoperák ismertetőjegyei. Az elemzések után a sorozatok általános jellemzőit – David Bordwell elbeszélés-elmélete, valamint Antalóczy Tímea szappanoperákról írt tanulmánya alapján – tíz csoportba rendeztem. Kísérletet teszek arra, hogy ezeket azonosítsam alább a Diana-sorozat alapján is:

- 1) A Diana halálát megjelenítő cikkek történetészövése epikus jellegű. A történet – Diana életének és egy legenda születésének bemutatása – részről részre bontakozik ki, úgy halad előre, akár egy mese, miközben bemutatja a szereplőket és a mellékszálakat.
- 2) A média-elbeszélés eleje tömör. Az első részben megismerhetjük az alaphelyzetet (konfliktus, szereplők), a történet lényegét, és ez után bontakozik ki az elbeszélés, részről-részre. Mindhárom magazin vizsgált cikkeire érvényes, hogy azok már a tragédia tényének közlése után bemutatják az alapproblémát, a főbb szereplőket és a konfliktust. Diana walesi hercegnő és szerelme, Dodi al-Fayed 1997. augusztus 31-én Párizsban tragikus autóbalesetet szenvedett. A pár haláláért a közvélemény a sajtót, közvetlenül a lesifotósokat okolja. Diana halálával megszületett a mítosz, és életét A-tól Z-ig emlékezetébe akarja vésni a világ.
- 3) A média-elbeszélésben van egy alapprobléma, ami nem más, mint Diana hercegnő halálának ténye és a halála után kialakult új jelenléte, amit egyre fájdalmasabban élnek meg a rajongók.
- 4) A Diana-sorozat történetészövéését az ismétlődés és folyamatosság jellemzi. A sajtófotók és a felvonások egy lineáris struktúra alapján vannak megszerkesztve, s azok időbeli folyamatosságot mutatnak. Az írások jelentős része Diana hercegnő születésétől indul, és a legenda születéséig jut el. Mivel új információk alig jelennek meg, a nyomozási eredményekről is csak egy helyen olvashatunk a több mint hatvan cikkben, ezért a drámai hatás fokozásának részeként a már meglévő információk, tények folyamatos ismétlésével találkozhatunk. Ezek azonban nem a halál tényét erősítik, hanem azt, hogy Diana létezett, s így életének főbb állomásait mutatják be.

- 5) A Diana-sorozatot karakter alapú történetmesélés jellemzi, ugyanis nem az események a fontosak – nem is találkozunk új információkkal –, hanem maga a hercegnő. Hősprototípust testesít meg, ami az olvasói azonosulás legfőbb tárgya.
- 6) A Diana-sorozat szereplői olyanok, mint a valóságban – a széria nem fiktív történettel és fiktív szereplőkkel épül fel, hanem reális elemeket hordoz.
- 7) Mindhárom magazin elbeszéléseiben azonosítottam konfliktust, ami a sorozatos szerkesztésmód legfőbb mozgatórugója. Ez Diana hercegnő és a paparazzók között áll fent.
- 8) A média-elbeszélésekre a probléma túldramatizálása és az információk el-túlzása jellemző. – „*Diana halála után a monarchiának a túlélés a tét*” – „*Anglia még mindig talpig gyászban*” – „*Derékig ér a virágtenger*” – „*A világ aggódik a kis hercegekért*”
- 9) A Diana-sorozat legfőbb eszköze a dráma, amelyet a szöveg mellett a képek és a képaláírások, továbbá a függőben hagyott cselekmény és a feszültség állandó jelenléte hordoz. – „*Diana félresikerült házasságának egyetlen öröme gyermekei voltak*”.
- 10) A sorozatok legfőbb jellemzője, hogy a történet „happy-end”-del zárul. A rosszak elbuknak, a jók pedig elnyerik méltó jutalmukat. Annak ellenére, hogy Diana hercegnő meghalt, a köré felépült média-elbeszélés mégsem a tragédia tényét hangsúlyozza. Például a *Meglepetés* című magazin a témában megjelent cikkeiben rendszeresen elmosza a halál tényét, és Diana életére helyezi a hangsúlyt. Azzal pedig, hogy mindhárom magazin 1998. évi utolsó cikkeiben már legenda születéséről ír, nem beszélhetünk a főhős, Diana hercegnő elbukásáról – annak ellenére, hogy meghalt –, hiszen legendája továbbra is új elemekkel bővül.

Céлом nem az volt, hogy a Diana halálát bemutató cikkekben megtaláljam azokat az eszközöket, amelyeket a televíziós szappanoperák is előszeretettel alkalmaznak. Azt kívántam inkább bemutatni, hogy a nyomtatott lapokban hogyan fedezhető fel a sorozatelv, melynek köszönhetően emberek milliói képesek fogyasztókká válni. Az itt leírt modellt a továbbiakban ki lehetne terjeszteni más, sorozatelv alapján működő „storyra” és egyéb lapokra is. Ez esetben egy globális ikon jelenlétét vizsgáltam meg, azonban érdemes lenne a Diana-jelenséget nemcsak a magyar, hanem a külföldi lapokban is megfigyelni, így mutatni rá olyan kulturális egyezésekre és különbségekre, amelyek meghatározzák, hogy egy sztár köré milyen sorozat épülhet fel.

IRODALOM

- BERNÁTH László (2008): *Bevezetés a műfajismeretbe*, Dialóg Campus, Budapest–Pécs.
- BUDA Béla (1986): *A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei*. Animula, Bp.
- CSÁSZI Lajos (2002): *A média rítusai*. Osiris, Bp.
- HANKISS Elemér (2000): *Élet és halál a bulvársajtóban: szempontok a fogyasztói civilizáció értelmezéséhez*. In: GOMBÁR Csaba – VOLOSIN Hédi (szerk.): *A kérdéses civilizáció*. Helikon- Korridor, Bp.
- HAGERDON, Roger (1995): *Doubtless to be continued. A brief of serial narrative*. In: ALLEN, R. C. (ed.) *To be Continued, Soap Operas Around the World*. London&New York Routledge.
- KRIGLER Gábor (2000): *A sorozatfüggőség hangoskönyve*. Sonore Kft.
- KRIGLER GÁBOR (2004): *(folyt.köv.): hogyan írjunk tévésorozatot*. Akadémiai, Bp.
- VITÉZ Ferenc (2005): *A Dolgok Képe Mögött*, KFRTKF (főiskolai jegyzet), Debrecen.
- VENCZEL Tímea (1998): *A lapolvasási szokások változása 1990 és 1998 között*. In: VÁSÁRHELYI Mária – HALMAI Gábor: *A nyilvánosság rendszerváltása*. Új Mandátum Kiadó, Bp.

Online források

- ANTALÓCZY Tímea (2001): *A szappanoperák genezise és analízise I*.
http://www.mediakutato.hu/cikk/2001_02_nyar/04_szappanoperak_genezise/ (2012-11-18)
- ANTALÓCZY Tímea (2001): *A szappanoperák genezise és analízise II*.
http://www.mediakutato.hu/cikk/2001_03_osz/08_szappanoperak_genezise_2 (2012-12-02)
- GAYER Zoltán (2000): *Szappanoperák*.
http://www.mediakutato.hu/cikk/2000_01_osz/07_szappanoperak (2012-11-18)
- GAYER Zoltán (2005): *A befogadás útjain*.
http://www.mediakutato.hu/cikk/2005_04_tel/05_a_befogadas (2012-11-18)
- PETHÓ Ágnes (2013): *A klasszikus hollywoodi elbeszélismód jellemzői. David Bordwell elbeszéléselmélete nyomán*.
<http://film.sapientia.ro/uploads/oktatas/segedanyagok/A%20klasszikus%20hollywoodi%20elbeszeles.pdf> (2013-03-12)
- PINTÉR Róbert, „Teréz anya szupersztár” és „Ezerarcú Diana”.
<http://www.artefaktum.hu/irasok/temet.doc> (2012-12-02)
- POVEDÁK István (2009): *Hősök és sztárok*. (PhD értekezés)
<http://doktori.btk.elte.hu/folk/povedakistvan/diss.pdf> (2013-02-09)
- POVEDÁK István, Mítoszteremtés a populáris médiában,
<http://passzio.hu/modules.php?name=News&file=article&sid=6775> (2013-02-09)
- SOÓS Zsuzsanna (2003): *Hogyan főzzünk szappanoperát?*
http://www.mediakutato.hu/cikk/2003_04_tel/07_hogyan_szappanoperat/ (2012-11-18)
- Újságírói kislexikon. Fotóriport. <http://www.journality.hu/lexikon-Kislexikon-28> (2013-02-08).
- VITÉZ Ferenc (2012): *Hazudik- e a sajtófotó?*
http://www.mediakutato.hu/cikk/2012_02_nyar/01_hazudik_e_a_sajtofoto/ (2012-11-18)

Nők Lapja

- 1997/37. Volt egyszer egy hercegnő Diana 1961–1997
- 1997/38. Tudósítás Londonban a helyzet változatlan
- 1997/39. Anglia még mindig talpig gyászban. Fekete napok
- 1997/42. A mi Ladynk
- 1997/45. Gyertyaláng a szélben
- 1997/46. Diana vallomás
- 1997/47. A legfrissebb nyomozási eredmények. Mégis mi történt Párizsban
- 1998/1. Az utolsó interjú. Diana /Diana és Dodi. Az első és az utolsó közös interjú
- 1998/4. Árva vakáció (Anyjuk nélkül síelnek)
- 1998/18. Amit ma már tudni lehet. Diana dosszié (Nők Lapja extra)
- 1998/35. Diana. Az első év nélküle (Egy éve már....Lady- Legenda)
- 1998/39. Harry herceg Etonban
- 1998/19. Leggazdagabb britek
- 1998/27. William, a kedvenc
- 1998/29. Királyi rekord (II. Erzsébet anyja korrekordot dönt)
- 1998/29. Lady Diana élete filmen
- 1998/30. És megszólalt a testőr
- 1998/34. Queen Mum

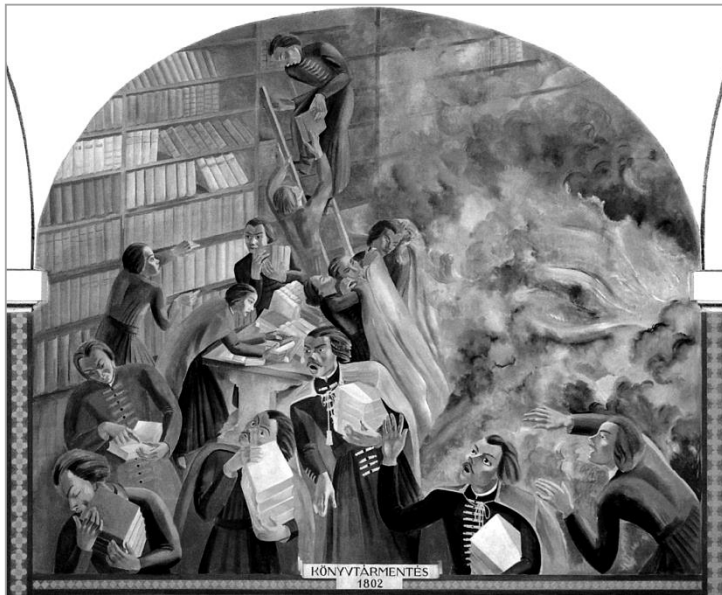
Meglepetés

- 1997. január 30. – február 5. Beszél majd az utókor: Diana hercegnő szívét kértem.
- 1997. február 13–19. Hamu alatt izzik a parázs
- 1997. március 27. – április 2. Ló, formában (Károly herceg)
- 1997. április 10–16. Akik ellopják a sztárok magánéletét.
- 1997. június 5–11. Diana fejhosszal vezet
- 1997. szeptember 11–17. Mindenki hercegnője – Az ezerarcú Lady Diana: Néhány boldog nap, Élete éveiben
- 1997. szeptember 25. – október 1. Diana regényes élete 1. rész
- 1997. október 2–8. Diana regényes élete 2. rész
- 1997. október 9–15. Diana regényes élete 3. rész
- 1997. október 16–22. Diana regényes élete 4. rész
- 1997. október 30. – november 5. Elton John Dianáról – Igaz barátot veszítettem el
- 1997. november 20–26. Aranylakodalom (Erzsébet királynő 50. házassági évfordulója)
- 1998. január 22–28. Diana frizurák
- 1998. február 26. – március 4. Emlékeket idézhet Londonban

Kiskegyed

- 1997. január 26. Diana szerelemben – Győzött a szívsebész
- 1997. február 11. Egy londoni különc hódítása Párizsban
- 1997. április 7. Azt pletykálták az esztendő elején – Lady Di gyermeket vár
- 1997. május 6. Erzsébet bearanyozott napjai

- 1997. június 3. Hajókázni szabad vele, ünnepelni még nem
- 1997. június 24. Diana ruhái kalapács alatt
- 1997. július 29. Diana- Megvették
- 1997. szeptember 2. Ha hercegnő lennék- Diana
- 1997. szeptember 9. Isten veled – Tragédia négy felvonásban
- 1997. szeptember 26. Lady Diana poszter – Királyi temetés a hercegnőnek
- 1997. október 7. Diana sírni is engedte őket- Testőrök, vigyázatok Vilmosra
- 1997. október 21. Fogadjátok őszinte részvétünket
- 1997. december 9. Elton John szereti
- 1997. december 16. Közös sors. Sissi és Diana
- 1998. január 20. Válik Diana bátyja
- 1998. február 3. Diana bátyja is elvált
- 1998. február 17. Síelés, lavina nélkül
- 1998. március 31. Akupunktúrával kezelték Dianát
- 1998. május 19. Még lehet hercegné
- 1998. augusztus 25. Diana Magyarországon

*Könyvtármentés – Gáborjáni Szabó Kálmán freskója
(Fotó: Barcza János)*